

Va'rrjõõttâm pi'rğğad pue'rben

Vuäžžak tä'st vuâđđvuäppõõzzid, mõõn nalla
va'rrjõõđâk jee'resnallšem takai vue'jjest
čârneeï aai'jid da toi'mmjak tõi ääi'j.

Siiskõslogstõk

- 2 Teâđak-a, mõõn nalla va'rrjõõđâk jee'resnallšem puâtkknõõzzid da kriisid da toi'mmjak tõi ääi'j?
- 2 Va'rrjõõttâd vuäitt määng nalla
- 3 Täällva'rrjõõttmõš lij va'rrjõõttâm vuâđđ
- 4 Toi'mme nääi't, gu mii-ne takai vue'jjest čârneeï šâdd
- 5 Mõõn nalla puâtkknõõzz vaaikte tuu a'rğğe?
- 7 Mõõn nalla vaarin vaartet?
- 8 Mätt'tõõl taarblaž tääidaïd da tuejjed aa'sšid õõutsâä'jest jeärrsivui'm

Teâđak-a, mõõn nalla va'rrjõõđak jee'resnallšem puátkknõõzzid da kriisid da toi'mmjak tõi ääi'j?

Va'rrjõõttmõš miârkkšââvv õuddkiõ'tte valmštõõttmõõžž jee'resnallšem puátkknõs- da kriisai'jid di takai vue'jjest čârneeï aai'jid.

Jee'resnallšem va'rrjõõttmõõžž kai'bbjeeï pääi'k lie õuddmiârkkân

ku'kes liâdgg- da
čäâ'ccpuátkknõõžž

sizz suõjjõõttmõõžž
kai'bbjeeï ä'sš vaarlaž
aunnâz diõtt

ku'kes puátkknõõžž interneet
le'be te'lfoonõhttvueõđi
toi'mmjummšest

kuu'kk pi'stti kriis,
mâ'te pandemia.

luâtteettmõõžž, mâ'te šuârmm
le'be tu'lvv

Jos kââ'tt-ne puátkknõs šâdd, tõt vuäitt vaaikted a'rggë jîânai. Lää'ddjânnmest puátkknõõžž jie kuuitâg leäkku tääu'jeld. Takai vue'jjest čârneeï aai'jid va'rrjõõđât, hâ't vaar šõddmõš ij leäkku vue'rddmest.

Mii-ne takai vue'jjest čârneeï gu šâdd, ve'rggnee'kk da jeärraz va'stteeï vue'sspeä'l â'nne huõl ää'sš hâiddmõõžžâst. Ve'rggnee'kk jie vuei't kuuitâg tuejjeed puk õhttu. Juõ'kkka jii'jjes va'rrjõõttmõõžžâst da toi'mmjummšest lij miârktõs.

Va'rrjõõttâđ vuäitt määng nalla

Juõ'kkkaž vuäitt va'rrjõõttâđ, hâ't vue'lggemsââ'j lie pukin jee'resnallšem. Smiõtt, mõõn nalla ton jiõčč pââstčik pi'rggëed pue'rben.

Va'rrjõõttmõš lij

- **täällva'rrjõõttmõš** aainâs 3 suutk vääras
- **täidd toi'mmjed**, gu jooudak takai vue'jjest čârneeï päikka
- **toi'mmjemää'pp** fyyslânji da psyyklânji
- **õhttsallâšvueõtt** kââ'tt miârkkšââvv na'ddjõõžž da õhttvuõđ jeärrsid di ää'pp vie'kkted.

Va'rrjõõttmõš ij miârkkšõõv, što ââskčik mõõn-ne hue'n pue'ttem. Panntuõđlaaggan ää'sš vuäi'tte kuuitâg kuä'ss-ne kiâvvâd.

Täällva'rrjõõttmõš lij va'rrjõõttâm vuâdđ

Täällva'rrjõõttmõš miârkkšââvv, što tu'st lie põõrtstad porrmõš, čää'cc da jee'res vie'lt'temes tarbbâz aainâs 3 suutk taarbid.

Täällva'rrjõõttmõšžž taarb vaajtâ'lle oummu mie'ldd. Va'rrjõõđ jiijjad vue'jj meâldlânji. Taa'rkest, što täällva'rrjõõttmõš ri'jttai pukid põõrtstad jälstee'jid.

Täällva'rrjõõttmõšžž ta'rkstemlistt:

Tää'dstes poorma ââ'nteei porrmõšžž

Pättar da ladđum väärrve'rddnoori

Juukkâmčää'cc aainâs 2 lettar juõ'kkki'žže, juõ'kk peeivas

Puu'ttes lã'kknäã'pp čää'žž seeiltem vääras

Vie'lt'te'mes talkkâz

Njuõcksekldõõžž da ķiõttdesi

Radio, kãã'tt toi'mmai pãttrin le'be muđoi vee'rđtaa

Siõmmna teã'ğğ â'lnn

Kãrmanlããmpa, kãã'tt toi'mmai pãttrin le'be muđoi vee'rđtaa

Joditablee'tt siãzttõõžzi meâldlânji

Äimstõsteipp

Toi'mme nääi't, gu mii-ne takai vue'jjest čárrneei šádd

Krootai pue'tti puátkknõs da kriis lij juõ'kk vuára jee'resnallšem.

Pi'rğğääk määng pääi'kest, gu toi'mmjak nääi't:

- Põõžž räähli'žžen.
- Smiõtt, måkam ää'sšest lij kõõččmõš, mâi'd teâđak tõõžž kuulli toi'mmjemuäppõžžin, da mõõn nalla ä'sš vaaikat tu'nne, õõldâsoummid da â'lddvvu'd oummid.
- Seu'rre ve'rğğnii'kki saaggtõõžž da jää'kket vuäppõžžid.
- Raaj liist õõu'dmõs aa'sšin, koid âlgg tuejjeed da toi'mmješkuäđ.
- Vie'kket jeärrsid tõn mie'ldd mâi'd pââstak, da raauk jiõčč vie'kk taarb mie'ldd.

Vuõigg teâđ ää'sšest vuäžžak ve'rğğnii'kki ne'ttseeidain, Yleisradio yle.fi-ne'ttseeidain da Yle radiokanaalin.

Jeä'l pääcc õhttu, jos åárrmõš lij nää'item. Maainâst õõldâsoummäadvui'm le'be rä'jjläadvui'm. Oo33 taarb mie'ldd vie'kk kää'dd le'be sie'bri vie'kkteei kääžkõõžžin.

Jos taarbšak kírrsânji vie'kk, sääit jie'ttnâamra 112. Jie'ttpäi'kk lij õuddmiärkkân puállmõš, oummu pä'rttšõõvmmõš le'be jee'res ä'sš, ko'st taarbšak tâ'lles vie'kken čackkeemkää'dd, ambulaans le'be pää'lez.

Mõõn nalla puátkknõõzz vaaikte tuu a'rgghe?

Puátkknõõzz vuai'tte šõõddted määngnallšem vaiggâdvuõðid. Nää'lte'men argg mottai kuuitâg te'l, gu puátkknõs pešt kuu'kk.

Smiõtt kõõččmõõžži veakka, mõõn nalla vuaitčik pue'reed tuu va'rrjõõttmõõžž.

Täällva'rrjõõttmõš

Mõõn kuu'kk pí'rggääk põõrtstad áárrai porrmõõžžin, jos kau'ppe ij piâzz?

Va'rrjõõð nääi't

- Ha'ñkked põ'rtte tââ'dstes poorrâmnalla áárrai porrmõõžž aainâs koolm peeivas.
- Smiõtt, mõõk nää'l tu'st lie porrmõõžž valmštem vääras, jos liâđg lie rââst.

Mõõn nalla pí'rggääk, jos čää'cc ij puä'd mäנגgan peei'vest?

Va'rrjõõð nääi't

- Áâ'n põõrtstad po'ttelčää'33: aainâs 2 lettari juõ'kk jälsteei õõl koolm peeivas.

Teâđ vuäžžmõš

Mõõn nalla vuäžžak teâđ, jos internet da te'lfoonõhttvuõð lie kuu'kk rââst?

Va'rrjõõð nääi't

- Smiõtt õuddkiõ'tte, keä'st le'be ko'st â'lddvuu'din vuaitčik mõõnnâd kõõččâd lââ'ssteâđ?
- Hååmm pätrivui'm toi'mmjeei radio. Puátkknõsvuõ'jjin teâđtet Yle radiokanaalin.

Pöörtâst pi'rggummuš

Mõõn nalla pi'rggääk, jos pöört
paakkummuš ij toi'mme da pörtt čuäcck?

Va'rrjõõd da toi'mme nääi't

- Smiõtt, mii lij õhtt päi'kk pöörtâst, koon
vuäžžčik tuõ'll'jum kuu'kkmõsân pakksen.
- Åår tâ'lk õõutsââ'jest.
- Va'rre pakk ränaid.

Mõõn nalla čuõvtak pöört, jos liâđg lie kuu'kk rââst?

Va'rrjõõd nääi't

- Hååmm kårmmänläämpa le'be käll-läämpa.
- Seeilat pöörtâst lamppu suâppi pätrid.

Mii vie'kkte'či tuu åårrad da mõõn nalla
seeilte'čik pue'rr miõl nää'lte'mes pääi'kest?

Va'rrjõõd da toi'mme nääi't

- Smiõtt, måkam tuejjummšin tuõ'll'je'čik miõl
pue'rren. Hååmm pö'rtte liâdgguatkknõõzzi vääras
õuddmiârkkân speällaid, kii'rjid, pö'mmai da karndaid.
- Smiõtt, måkam miõttlõs nää'l lie ääi'jben hiälptam
åårrmõõžž nää'lte'mes paai'kin. Õuddmiârkkân jeärrsi
tuärjj vie'kkat vuei'tted takai vue'jjest čärrnee paai'kin.

Ho'hssjik-a aa'sšid, koid vuäitčik pue'reed va'rrjõõttmõõžžâst? Leäk åån välddam kudd lääu'k
pue'rab va'rrjõõttmõõžž årra!

Mõõn nalla vaarin vaartet?

Gu puátkknös le'be pä'rtt šâdd, ve'rggnee'kk ou'dde vuäppözzid, mõõn nalla ton õõlgak toi'mmjed. Tääu'jmösân pä'rtt- da vaarrpai'kin ää'sšest i'lmmat vuössmösân jiijjad päi'kk-kää'dd peälštemstrooi'tel.

Krootai ålggan šöddâm vaarrpai'kin vaartet vaarrteädtözzin da takai vaarrmiärkin. Vaartözz mäinnan vuäitt lee'd õuddmiärkkân pue'llem šöõddtem suõvv, šuârmm le'be jee'res vaarrpai'kk.

Vaarrteädtös

Vaarrteädtözz looggât radiost da čuä'jtet taarb mie'ldd televisiost.

Tõ'st i'lmmtet, mii lij šöddâm da uu'det vuäppözzid suõjjööttâm vääras.

Toi'mme teädtözzâst uvddum vuäppözzi mie'ldd.

Ruõkk jiijjad te'lfoo'ne 112 Suomi -suävldözz. Vuäžžak jiijjad vuu'd vaarrteädtözzid vuõ'i'ggest jiijjad te'lfoo'ne, gu oudak låå'v taarbšum i'lmmtözzid.

Vaarrmiärkk

Vaar diõtt čuõ'jtet minuutt kookka kõrsmeei da jäävtöõvvi jiõnnmiärkin.

Gu kuulak vaarrmiärk, mõõn sizz.

Vuäžžak vue'jj kuõskki låå'ssteäđ vaarrteädtözzin. Jää'kket ve'rggnii'kki u'vddem vuäppözzid.

Vaarrmiärk te'sttjet vuä'nkõs jiõnnmiärkin juõ'kk määnpää'j vuössmõs vuõssaarg čiâs 12 ääi'j. Te'l ton jiõk taarbâž tuejjeed ni mâi'd.

Näai't suõjjöõđak sizz

Vaar vue'lñn tääu'jmösân toi'mmjennää'llen lij sizz suõjjöõttmõš. Sizz suõjjöõđat õuddmiärkkân te'l, jos ääimast leävvan hääitlaž suõvv. Ve'rggnek i'lmmat vaarrteädtözzin, jos ålgg suõjjöõttâd sizz.

Toi'mme näai't, gu tuu vuä'pstet suõjjöõttâd sizz:

- Mõõn sizz.
- Årstâ'tt äimmvaajtözz. Kää'tt uusid, ikknid da äimmvaajtosreä'ppnid čõppsen.
- Seu'rre ve'rggnii'kki vaarrteädtözzid da toi'mme vuäppözzi mie'ldd.
- Pöõžž pöõrt se'st suejdözzâst, poka ve'rggnek teäđat, što vaarr lij räai.

Mätt'tõil taarblaž täaidaid da tuejjed aa'sšid õõutsââ'jest jeärrsivui'm

Vuässõõđ

Õõutsââ'jest jeärrsi oummivui'm aa'sši tuejjummuš da jeärrsi vie'kkummuš lij täärkes ä'sš. Vuäitak õuddmiärkkân vuässõõttâd sie'br jä'rjstem toi'mmjummsa le'be ä'lğged jiöčttäätlaž toi'mmjee'jen. Õhttsallašvuott vie'kkat še vuei'tted pue'rben te'l, gu mii-ne takai vue'jjest čärnee šâdd.

Lää'ddjânnmest lie jiânnai sie'br, mâ'te kulttuursie'br da na'zvaanvuõttkruugg.

Mättõõl

Puâtkknõõzzi da kriisi väaras ka'nnat mättjed lâ'zz va'rrjõõttâm pIRR. Vuõssveä'kktäaidaid lij šiõgg siltteed.

Pukid äävai aârrai va'rrjõõttâm da staaanvuõtt-täaidai pirrsaž škooultõõzzid jää'rjast õuddmiärkkân Mäddpeälštemškooultõsõhttõs MPK: mpk.fi.

Lää'dd Peälštõs-sue'rij Kõõskõsorganisaatio (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö) di Peälštem-mättškooul (Pelastusopisto) jä'rjste va'rrjõõttâmškooultõõzzid.

Vuõssveä'kk-kuursid jää'rjast Lää'dd Ruõ'psses Ruõss (Suomen Punainen Risti): spr.fi

Tät vuänõs lij rajjum tõn diõtt, što vuäitak va'rrjõõttâd pue'rben vuâkka, kuä'ss argg ij toi'mme normaalân. Tuõivvi mie'ldd tõt vie'kkat vuâmmšed, mõõk ää'sš jiijjad va'rrjõõttmõõžžâst lie puârast da koid aa'sšid haa'le'ček pue'reed.

Lâ'zz teâđ jie'tt- da kriisaai'jid lää'ddkiõ'lle, ruõcckiõ'lle da engglõškiõ'lle Suomi.fi vuäppsest: suomi.fi/varautuminen

Kaaunak tän vuänõõzz ne'ttvuäppõõžžâst še jee'res kiõlivui'm.

arabia | somali | dari | farsi | venäjä | ukraina | sorani | pohjoissaame | inarinsaame | koltansaame | selkosuomi | selkoruotsi | englanti | ruotsi | suomi

Vuänõõzz lij puu't'tam sii'skministeria õõutveäkka Digi- da meerteättkontrin di va'rrjõõttmõõžž da toi'mmjemvaalmâšvuõđ ve'rğgnii'kkivui'm da sie'brivui'm.

Õlmstâ'ttemee'kk 2024

